

УДК 811.111:378(045)

DOI: <http://doi.org/10.32589/1817-8510.2024.4.319845>

Морякіна Ірина Анатоліївна

кандидат філологічних наук, доцент,
доцент кафедри фонетики і практики англійської мови
Київський національний лінгвістичний університет
ORCID iD: 0000-0003-2653-998X
iryna.moryakina@knlu.edu.ua

Василенко Дмитро Володимирович

кандидат філологічних наук, доцент,
доцент кафедри фонетики і практики англійської мови
Київський національний лінгвістичний університет
ORCID iD: 0000-0001-7360-0072
dmytro.vasylenko@knlu.edu.ua

ЗМІСТ, СТРУКТУРА І ТЕХНОЛОГІЇ НАВЧАННЯ ВИБІРКОВОЇ ДИСЦИПЛІНИ “НАЦІОНАЛЬНО-КУЛЬТУРНІ РЕАЛІЇ В МОВНІЙ КАРТИНІ СВІТУ ТА ДИСКУРСІ БРИТАНЦІВ”

Статтю присвячено проблемі вдосконалення професійної англійськомовної лінгвосоціокультурної компетентності майбутніх філологів-англістів, перекладачів, учителів англійської мови, журналістів, фахівців з міжнародних відносин зокрема шляхом створення у закладах вищої освіти, особливо на гуманітарних факультетах та факультетах іноземних мов, широкого спектру вибіркових дисциплін, спрямованих на поглиблення теоретичної та практичної мовної підготовки здобувачів вищої освіти. Проаналізовано поняття лінгвосоціокультурної компетентності й обґрунтовано необхідність поглибленого ознайомлення майбутніх фахівців з англійської мови з культурно специфічними реаліями Сполученого Королівства Великої Британії та Північної Ірландії через інтеграцію ними знань лексичних одиниць на позначення цих реалій із розумінням особливостей світогляду й світосприйняття британців, опануванням комунікативних стратегій і тактик мовленнєвої поведінки, прийнятих у сучасному британському соціумі. Запропоновано навчальну програму, у якій описано зміст, структуру й технології викладання вибіркової навчальної дисципліни “Національно-культурні реалії в мовній картині світу та дискурсі британців”, сформульовано професійно-культурологічні та мовні знання й компетентності здобувачів вищої освіти, необхідні їм для здійснення перекладацької, медіаційної, редакторської та інших видів комунікації англійською мовою, а також викладання англійської мови учням закладів загальної середньої освіти. Уміщено докладний опис змісту навчальної дисципліни, яка складається з одного змістового модуля (він же організаційний модуль), наведено приклади навчальних та навчально-методичних завдань для аудиторної, позааудиторної самостійної роботи та заліку.

Ключові слова: лінгвосоціокультурна компетентність; національно-культурні реалії; мовна картина світу; Сполучене Королівство Великої Британії та Північної Ірландії; вибіркова дисципліна; професійна підготовка; технології навчання.

Moryakina Iryna Anatoliivna

candidate in Philology, associate professor,
associate professor of the Department of English Phonetics,
Spoken and Written English,
Kyiv National Linguistic University
ORCID iD: 0000-0003-2653-998X
iryna.moryakina@knlu.edu.ua

Vasylenko Dmytro Volodymyrovych

candidate in Philology, associate professor
associate professor of the Department of English Phonetics,
of the Department of Spoken and Written English,
Kyiv National Linguistic University
ORCID iD: 0000-0001-7360-0072
dmytro.vasylenko@knlu.edu.ua

CONTENT, STRUCTURE AND TEACHING TECHNOLOGIES OF THE ELECTIVE DISCIPLINE “NATIONAL AND CULTURAL REALIA IN THE LINGUISTIC PICTURE OF THE WORLD AND DISCOURSE OF THE BRITISH”

The article deals with the problem of forming linguo-sociocultural competence in the process of professional training of future philologists of English, interpreters-translators, English teachers, journalists, and specialists in international relations. In particular, one of the solutions to the problem is seen in creating a wide range of elective courses aimed at enhancing theoretical and practical language training in higher education institutions, especially at the faculties of humanities and foreign languages. The article analyses the notion of linguo-sociocultural competence and points out the necessity for the future professionals to form in-depth awareness of culturally specific realia of the United Kingdom of Great Britain and Northern Ireland which can be acquired through integrating the knowledge of lexical items to denote these realia with understanding of the peculiarities of the worldview and world perception of the

British, mastering communicative strategies and tactics of speech behaviour adopted in modern British society. The curriculum is proposed including the structure and modern methods of teaching the elective discipline 'National and cultural realia in the linguistic picture of the world and discourse of the British', which formulates the professional, cultural and linguistic knowledge and competences of higher education students necessary for translation, mediation, editing and other types of communication in English, as well as teaching English to students of general secondary education institutions. It contains a detailed description of the content of the discipline, which consists of one substantive module (also being the organisational module), examples of educational and methodological tasks for classroom, out-of-class independent work and final evaluation.

Постановка проблеми

Метою модернізації вищої освіти в Україні є створення такої моделі освітнього процесу, у якій би оптимально поєдналися кращі вітчизняні й зарубіжні традиції. Поєднання гуманістичних традицій української педагогіки та зарубіжного досвіду виховання особистості, здатної до активних самостійних дій, дозволить створити динамічну, мобільну, конкурентоспроможну модель освітньої системи. На думку освітян, ніколи ще проблема якості освіти в Україні не мала такого важливого ідеологічного, соціального, економічного і технічного значення, як тепер (Ващук, 2011). Сьогодні центральною фігурою освітнього процесу у вищій школі є студент, його потреби, інтереси, схильності й таланти. З метою їх задоволення в Україні пострадянська система підготовки фахівців з жорстким набором навчальних дисциплін, передбачених навчальним планом з певної спеціальності, змінюється концепцією *вільної траєкторії студента*, яка передбачає наявність вибору певної частини дисциплін. У зв'язку з цим постає необхідність створення нових вибіркового навчальних курсів й надання вже наявним дисциплінам інноваційного імпульсу за допомогою оновлення їхнього змісту, впровадження прогресивних освітніх технологій і сучасних інструментів організації навчальної діяльності студентів. Сучасна вибіркова дисципліна повинна бути не лише корисною студентам в плані отримання ними актуальних знань і компетентностей, які підвищать конкурентоспроможність молодих спеціалістів на ринку праці, вона має забезпечувати вдосконалення так званих "умінь 21-го століття" (Освітній хаб міста Києва, 2024) – умінь критично мислити, виявляти ініціативу, спілкуватись, співпрацювати й творити. Саме такими є дисципліни країнознавчого спрямування, курс "Національно-культурні реалії в мовній картині світу та дискурсі британців" зокрема. Запропонований курс покликаний підвищувати навчальну мотивацію студентів через їх залучення до проєктно-дослідницької діяльності, використання евристичних та ігрових технологій навчання, опрацювання сучасних кіно-, відео- та аудіоматеріалів. Представлена навчальна програма з дисципліни "Національно-культурні реалії в мовній картині світу та дискурсі британців" дає змогу

зреалізувати одну з ключових для сучасної наукової й освітньої парадигми концепцій інтеграції знань і навичок із суміжних царин життя. Саме в цьому курсі перетинаються соціальне, історичне, культурне й мовне надбання сучасної Британії, розуміння яких є необхідним для ефективної комунікації студентів з представниками цієї культури та їхньої майбутньої професійної діяльності.

Актуальність дослідження полягає в тому, що сучасна антропоцентрична мовознавча парадигма, центром якої є людина – носій певної мови і культури – диктує необхідність виходу за межі вивчення лексичних та граматичних одиниць, ознайомлення студентів із сучасними концепціями мовної особистості та мовленнєвої комунікації, вивчення ними культурно-специфічної лексики крізь призму колективної національної ціннісної та концептуальної картин світу мовленнєвого колективу. Фахове оволодіння сучасною англійською мовою має включати й опанування студентами культурно-специфічних стратегій і тактик мовленнєвої поведінки жителів англomовних країн.

Аналіз останніх досліджень і публікацій

Вплив ситуативного характеру спілкування, культурних традицій, фонових знань про світ і норм поведінки носіїв певної мови знаходиться у фокусі уваги як лінгвістів, так і педагогів ще від середини минулого століття. Названі чинники мовленнєвої взаємодії відображені в таких поняттях як *комунікативна компетентність*, *міжкультурна компетентність* та *соціокультурна компетентність*, які давно увійшли в практику викладання й вивчення іноземних мов. Залучення до міжкультурної комунікації все більшої кількості людей, породжене глобалізацією усіх сфер життя, загостило необхідність виявлення поваги до поглядів, цінностей і звичаїв представників різних культур, що призвело до появи терміна *лінгвосоціокультурної компетентності* (ЛСКК). Досліджувана в працях С. Ніколаєвої (2010), В. Черниш (2023), О. Бігіч (2013), Г. Буднікової (2024), М. Byram (2020), ЛСКК визначена як багатокomпонентна структура, до якої входять: 1) соціолінгвістична компетентність, 2) соціокультурна компетентність та 3) соціальна компетентність (Ніколаєва, 2010). Завдання вивчення іноземної мови у ЗВО "як феномену національної культури, як мовної моделі світу цієї культури" (Божко, 2019) потребує уточнення самого поняття ЛСКК. Задля кращого розуміння механізмів зв'язку між соціальною та лінгвістичною компонентами окремої лінгвокультури цей феномен варто розглядати також і крізь призму когнітивної лінгвістики, лінгвопрагматики й теорії мовної особистості.

Огляд інтернет-сторінок провідних класичних університетів та педагогічних закладів освіти показав, що формування соціокультурних компетентностей майбутніх перекладачів та вчителів англійської мови відбувається в ході вивчення курсу країнознав-

ства (Києво-Могилянська академія), лінгвокраїнознавства англomовних країн (Київський національний університет імені Тараса Шевченка, Львівський національний університет імені Івана Франка, Кам'янець-Подільський університет імені Івана Огієнка, Харківський університет імені В. Н. Каразіна) та їх складників, наприклад, “Культура і мистецтво країни, мова якої вивчається”, “Структура державного управління Великобританії та США” (Державний вищий навчальний заклад “Ужгородський національний університет”), які є ваговою частиною навчальних планів цих закладів. Водночас аналіз відповідних навчальних програм виявив, що попри наявність у них обох ключових компонентів освітнього контенту – лінгвістичного та країнознавчого (культурологічного), у більшості з цих навчальних програм акценти зосереджені на фактологічній країнознавчій інформації, а мовна складова переважно представлена лексичними одиницями (ЛО) на позначення культурних реалій, що вивчаються. Найбільш авторитетні дослідники культурно-специфічної лексики розглядають питання статусу таких одиниць в лексичній мовній системі (Florin, 1993), їх семантичну та структурну класифікації, засоби й особливості перекладу (Зорівчак, 1994; Полужин, 1991; Чернікова, 2011; Yumkuruz 2022). З огляду на інтегративний характер сучасної дослідницької та освітньої парадигм змістом лінгвосociокультурної компетентності має стати національно-специфічний спосіб знакового представлення знань і уявлень про світ, системи цінностей та моделі поведінки, утілені у семантичній системі мови (Бурдейна, 2017).

Мета статті – проаналізувати цілі та завдання, запропонувати зміст, структуру, сучасні ефективні технології викладання, а також комплекс вправ для вибіркової навчальної дисципліни “Національно-культурні реалії в мовній картині світу та дискурсі британців”, розробленої для закладів вищої освіти гуманітарного профілю, передусім для студентів молодших (I–II) курсів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти спеціальностей “035 Філологія” та “014 Середня освіта”, “061 Журналістика” та “291 Міжнародні відносини, суспільні комунікації та регіональні студії” з метою формування в них професійної лінгвосociокультурної, мовної та комунікативної компетентностей.

Виклад основного матеріалу дослідження

Сьогодні Великою Британією не лише вважають найбільший острів у Європі, розташований на північний захід від Європейського субконтиненту, а й часто мають на увазі багаторівневе державно-політичне утворення, конгломерат, що, крім Сполученого Королівства Великої Британії та Північної Ірландії, розташованого на Британських островах, включає в себе території, підпорядковані безпосередньо бри-

танським монархам (Crown Dependencies), закордонні території, суверенні країни співдружності, які розташовані на всіх континентах та в усіх частинах земної кулі і займають близько 20 % усього суходолу. Маючи різний рівень політичної, економічної та культурної інтеграції зі Сполученим Королівством, ці території та держави роблять Велику Британію впливовим гравцем на світовій політичній та економічній арені. Велика Британія – це країна, у якій перевірені часом традиції є не лише елементами культурної спадщини, пам'яткою про спосіб життя предків і ситуативні театралізовані ритуали, вони передусім є частиною сучасного національного світогляду. Традиційні погляди на життя є основою самоідентифікації британців, вони віддзеркалені в ключових культурних концептах, що утворюють ядро їхньої ціннісної картини світу, які, у свою чергу, конкретизуються в широкому спектрі етноспецифічних мовних одиниць, комунікативних стратегій і тактик. Державні й політичні інституції, створені у Великій Британії, а також її демократичні традиції й процедури поширені в багатьох країнах Європи включно з Україною, а разом з ними на позначення цих реалій був запозичений великий пласт англomовної лексики, без розуміння якої неможливо виховати сучасних самостійних соціальних активних і грамотних громадян України.

Запропонований курс “Національно-культурні реалії в мовній картині світу та дискурсі британців” спрямований на формування в студентів необхідного лінгвосociокультурного мінімуму фонових знань про Велику Британію, зокрема її географічне положення, кліматичні умови, природні ресурси, найважливіші етапи історичного розвитку, політичний устрій, звичаї та традиції, особливості суспільно-політичного й приватного життя британців, їхнього менталітету та культурно-специфічні властивості мовленнєвої поведінки. Таким чином, названа дисципліна передбачає збалансовану наявність у навчальному процесі двох домінант: лінгвофілологічної та країнознавчої, або, у більш широкому розумінні, загальноосвітньої, світоглядної.

Мовою викладання пропонованої дисципліни є англійська, зазначимо, а тому необхідною умовою для вивчення курсу “Національно-культурні реалії в мовній картині світу та дискурсі британців” є попереднє успішне опанування студентами англійської мови на рівні B1, який передбачає відповідний рівень лексичних, граматичних та фонетичних компетентностей, набутих у результаті вивчення курсів практики усного і писемного мовлення англійської мови, практичної фонетики та граматики англійської мови. Студенти також мають володіти елементарними навичками роботи з довідковими джерелами, пошуковими системами, мати навички виконання проєктних завдань, підготовки й проведення презентацій.

Завданнями вибіркової дисципліни “Національно-культурні реалії в мовній картині світу та дискур-

сі британців” є: 1) формування в студентів загальних і професійно орієнтованих знань мовних одиниць (зокрема й найуживаніші аббревіатури) на позначення культурно-специфічних реалій життя Сполученого Королівства Великої Британії та Північної Ірландії в нерозривному зв’язку з отриманням студентами фонових екстралінгвальних знань з різних історичних, національно-етнічних, соціально-політичних та культурних аспектів життя цієї країни; 2) формування в студентів навичок перекладу культурно-специфічної лексики з англійської мови українською і навпаки; ознайомлення студентів із найчастотнішими ідіомами, що відображують особливості мовної картини світу та менталітету британців; 3) опанування системи паралінгвальних сигналів, зокрема кінесики, яка супроводжує мовленнєве спілкування британців; 4) удосконалення комунікативних компетентностей студентів у читанні, говорінні (зокрема усних монологічних повідомлень) та письмі англійською мовою до рівня B2 відповідно до Загальноєвропейських рекомендацій з мовної освіти (2018); 5) розвиток у студентів когнітивних здібностей та умінь в майбутньому самостійно вивчати фахову літературу, видану англійською мовою в освітніх та професійних цілях; 6) формування в майбутніх фахівців-філологів, вчителів та журналістів умінь аналізувати процеси, які відбуваються в суспільному та культурному житті Великої Британії; 7) підвищення мотивації студентів до навчання й удосконалення навичок пошуково-дослідницької діяльності й самостійного виконання складних завдань зі сфери їхньої майбутньої професійної діяльності.

Програма навчальної дисципліни “Національно-культурні реалії в мовній картині світу та дискурсі британців” містить один змістовий (він же організаційний) модуль, який складається з аудиторних лекційних та практичних занять, позааудиторної самостійної роботи, модульної контрольної роботи та заліку.

Лекційне заняття 1. Предмет та завдання дисципліни. Поняття національно-культурної реалії. Семантична класифікація реалій. Засоби перекладу безеквівалентної лексики. (2 академічні години)

Лекційне заняття 2. Поняття картини світу в когнітивній лінгвістиці. Загальні та культурно-специфічні характеристики ціннісної, концептуальної та мовної картин світу британців. (2 академічні години)

Практичне заняття 1. Географія країн і територій Сполученого Королівства в топонімах та епонімах (Британські острови, Англія, Уельс, Шотландія, Північна Ірландія; заморські території, країни Співдружності), статус заморських територій та міжнародні відносини. Етимологія британських географічних назв. (2 академічні години)

Практичне заняття 2. Сучасне народонаселення й етнічна ідентичність: англійці чи британці? Корінні й некорінні британці, мультикультуралізм та релігійна належність. Етнічний склад населення Британських островів та його вплив на сучасну англійську мову: найуживаніші запозичення XX–XXI століть. (2 академічні години)

Практичне заняття 3. Британський характер і спосіб життя в мові та мовленнєвій поведінці англійців: стереотипи і реальність. (2 академічні години)

Практичне заняття 4. Увічливість та англійський мовленнєвий етикет: формули ввічливості, принцип увічливості та його мовленнєве втілення (стратегії і тактики мовленнєвої поведінки англійців та британців). (2 академічні години)

Практичне заняття 5. Лексико-семантичне поле “історія нації”: перші поселення людей на Британських островах, завойовники, утворення єдиної держави та становлення монархії, період середньовіччя, розповсюдження християнства. (2 академічні години)

Практичне заняття 6. Лексико-семантичне поле “історія нації”: буржуазна революція, найвиз-

Структура навчальної дисципліни “Національно-культурні реалії в мовній картині світу та дискурсі британців”

№ з/п	Номер і назва модуля	Кількість годин			
		Разом	у тому числі		
			лекції	семінарські / практичні заняття	самостійна робота
Змістовий модуль 1. Сполучене Королівство Великої Британії та Північної Ірландії, країни співдружності: історія та сьогодення в мові і мовленні					
1.	Території, населення, історія, культура, політичний устрій: стереотипи та реальність	90	4	26	60
	Разом годин за модулем 1	90	4	26	60
	Усього годин	90	4	26	60

начніші події XVIII, XIX та XX століть. (2 академічні години)

Практичне заняття 7. Політичний устрій Великої Британії, концепт *ДЕРЖАВА* в національній картині світу британців та особливості його мовної репрезентації. (2 академічні години)

Практичне заняття 8. Концепт *МОНАРХІЯ* в мовній картині світу британців. Британська королівська родина та її роль у суспільстві: склад, права й обов'язки, статки й надбання. (2 академічні години)

Практичне заняття 9. Концепт *ОСВІТА* у Великій Британії: заклади середньої загальної освіти, особливості організації освітнього процесу, кваліфікаційні екзамени, освітні рівні та наукові ступені. Університетська освіта. (2 академічні години)

Практичне заняття 10. Традиційні свята й урочистості: культурно-специфічна лексика на позначення урочистих подій та їх святкування. (2 академічні години)

Практичне заняття 11. Дозвілля: спорт, відпустка, розваги в британській культурі та мові. (2 академічні години)

Практичне заняття 12. Економіка, гроші, добробут британців (2 академічні години).

Модульна контрольна робота. (2 академічні години).

Тематика позааудиторної самостійної роботи

Тема 1. Британська англійська: ключові відмінності англійської вимови, орфографії та лексичних одиниць на позначення культурних реалій від американських еквівалентів. (4 академічні години)

Тема 2. Традиційна метрична система Великої Британії. (2 академічні години)

Тема 3. Традиційний поділ Британії на регіони: Лондон, південна Англія, центральна Англія, північна Англія, Шотландія, Уельс в географічних назвах та сталих словосполученнях. (8 академічних годин)

Тема 4. Культурні туристичні атракції: історичні місця й пам'ятки, архітектурні шедеври в лексичній системі англійської мови. (6 академічних годин)

Тема 5. Лондон: історія, пам'ятки архітектури, туристичні атракції, музеї і театри. (6 академічних годин)

Тема 6. Видатні постаті Британської історії, культури й мистецтва. (8 академічних годин)

Тема 7. British Commonwealth – від імперії до співдружності. (2 академічні години)

Тема 8. Освіта у Великій Британії: заклади середньої загальної освіти, особливості організації освітнього процесу, кваліфікаційні екзамени, освітні рівні та наукові ступені. Університетська освіта. (4 академічні години)

Тема 9. Традиційна й сучасна кухня, харчові звички й уподобання як частина національної культури.

Концепти *FOOD*, *CUISINE* та *MEALS* в сучасній англійській мові. (4 академічні години)

Тема 10. Національно-культурні реалії з лексико-семантичного поля “Мистецтво та культурне життя”. (4 академічні години)

Тема 11. Закон і правопорядок. (4 академічні години)

Тема 12. Лексико-семантичне поле “Спорт та світські події” (4 академічні години)

Тема 13. Дозвілля: відпустка, соціалізація, розваги. (4 академічні години)

З метою формування й удосконалення лінгвосоціокультурних компетентностей студентів, передбачених запропонованим освітнім компонентом, передбачено використання інтерактивного, комунікативного, проєктного, групового, ігрового, комп'ютерного та проблемного методів навчання.

Структура практичних занять містить “жорстку” та варіативну компоненти. Обов'язковими елементами кожного практичного заняття є перевірка розуміння й засвоєння опрацьованого самостійно матеріалу, який може бути запропонований у форматах друкованих текстів, аудіо- та відеозаписів, а також виконання завдань для самоконтролю. Варіативна частина включає виконання вправ та завдань на формування фонетичних і лексичних компетентностей у царині культурноспецифічної лексики британців, удосконалення компетентностей в усному діалогічному й монологічному мовленні (зокрема ведення бесіди з урахуванням етнокультурної специфіки мовленнєвого спілкування, дискусії, представлення доповіді), розвиток навичок аудіювання. Автентичні аудіо- й відеоматеріали освітніх подкастів сприяють одночасному формуванню аудитивної, лінгвосоціокультурної, аудіовізуальної й міжкультурної компетентностей.

З метою індивідуалізації процесу учіння таким студентам пропонуються завдання трьох рівнів складності, в основу диференціації яких ми поклали критерій ступеня продуктивності комунікативної діяльності студента, самостійності пошуку необхідної інформації та креативності виконання завдань. До першого рівня складності відносимо завдання на перевірку базових знань фактологічної інформації та тематичної лексики на позначення культурно-специфічних реалій Великої Британії, засновані на репродуктивній інтелектуальній і мовленнєвій діяльності студента. Другий рівень (рівень підвищеної складності) включає умовно-комунікативні завдання, що передбачають участь студентів в аналізі та обговоренні прочитаного (прослуханого, побаченого) матеріалу в межах програмного мінімуму навчальної дисципліни, що визначається рекомендованою літературою. Завдання третього рівня складності вимагають від студента творчого підходу до розв'язання запропонованих проблем, що досягається в ході аналітич-

но-пошукової та продуктивної діяльності з говоріння або письма із високим ступенем самостійності його виконання та опрацювання довідкових джерел й (за потреби) використання сучасних мультимедійних технологій для демонстрації результатів проведеної роботи. Наведемо приклади завдань трьох рівнів складності, які виконуються під час підготовки до аудиторних занять з теми “UK geography and territories in toponyms” (Географія і території Сполученого Королівства в топонімах).

Перший рівень складності

Task 1. Read the text “UK: Geography and Territories” given below. Write out of the text all toponyms and eponyms, check the dictionary to supply them with the transcription and the appropriate Ukrainian translation.

e.g. the Channel Islands /ðə 'tʃnəl 'aɪləndz/ – Нормандські острови

The English Channel /ðə 'ɪŋɡlɪʃ 'tʃnəl/ – протока Ла Манш

UK: Geography and Territories

Great Britain is an island located within the British Isles and it is the ninth-largest island in the world and the largest in Europe. It is located to the northwest of continental Europe and it is home to the United Kingdom, which includes Scotland, England, Wales, and Northern Ireland (not actually on the island of Great Britain). The UK has a total area of about 95 square miles (248,848 sq km) and a population of about 68 million people.

The **United Kingdom** comprises the island of Great Britain (locating England, Scotland and Wales) and the north eastern one-sixth of the island of Ireland (Northern Ireland), and several smaller islands. The name Britain is sometimes used to refer to the United Kingdom as a whole, while “Great Britain” is used only in reference to England, Wales, and Scotland. The UK lies between the North Atlantic Ocean and the North Sea, and comes within 35 km (22 miles) of the northwest coast of France, from which it is separated by the English Channel. Northern Ireland shares a 360 km international land boundary with the Republic of Ireland. England, occupying most of southern Great Britain, includes the Isles of Scilly off the southwest coast and the Isle of Wight off the southern coast. Scotland, occupying northern Great Britain, includes the Orkney and Shetland islands off the northern coast and the Hebrides off the north-western coast. Wales lies west of England and includes the island of Anglesey to the northwest. At its widest the United Kingdom is 300 miles (500 km) across. From the northern tip of Scotland to the southern coast of England, it is about 600 miles (1,000 km). No part is more than 75 miles (120 km) from the sea. The capital and largest city is London. The Isle of Man and the Channel Islands are direct dependencies of the British Crown, and not part of

the United Kingdom. They have their own legislatures and legal systems; the British government is responsible only for their external affairs and defence.

Climate: Despite its reputation for grey skies (more than one-half of the days are overcast) and rain, the climate in Britain is generally mild and temperate - significantly warmer than some other locations at similar latitude due to the warming influence of the Gulf Stream. In general, the south is warmer and drier than the north. The weather from day to day is mainly influenced by winds moving eastwards across the Atlantic. Although the weather changes frequently, the temperature is subject to few extremes - it is rarely above 32°C or below -10°C. Rain is fairly well distributed throughout the year, but, on average, March to June are the driest months and September to January the wettest. If you visit the mountainous areas of the west and north you can expect more rainfall than in central parts of Britain. Average annual rainfall varies from over 3,000 mm (120 inches) in the Scottish Highlands down to 553 mm (21.8 inches) in Cambridge. During May, June and July - the months of longest daylight - the mean daily duration of sunshine varies from five hours in northern Scotland to eight hours in the Isle of Wight on the south coast. November, December and January have the least sunshine - only an hour a day in

The use of the name *Britain* dates back to the time of Aristotle, but the term Great Britain was not officially used until 1474 when a marriage proposal between Edward IV of England's daughter Cecily and James IV of Scotland was written. Today, the term is used to specifically refer to the largest island within the United Kingdom or to the unit of England, Scotland, and Wales.

The physical geography of the UK varies greatly. It includes the chalk cliffs of Kent and Dorset, the rolling hills and fields of southeast England, the granite cliffs of Cornwall, the mountains of Wales, the uplands of the Peak District and the Pennines, the lakes and mountains of Cumbria, the Scottish Lowlands, highlands and islands, and the fields, lakes and mountains of Northern Ireland. The country can be roughly divided into highland and lowland along the Tees-Exe line (on the map) that links the mouth of the River Tees, the north east of England with the mouth of the River Exe in Devon, the south west.

Task 2. Review the text in task 1 and mark the following statements as true or false. If you think that a statement is false, provide the correct information concerning the issue. If you consider a statement to be true, supply additional information concerning the matter.

1. Great Britain is the largest island in Europe.
2. Great Britain has only sea borders with other countries of Europe.
3. The Tees-Exe line roughly divides the country into temperate and subtropical climate zones.
5. Great Britain has the population of about 68 million people.

6. England occupying most of the northern part of Great Britain also includes the Channel Islands.

7. Wales lies west of England and includes the Shetland and the Orkney islands to the northwest.

8. The distance from the northern tip of Great Britain to its southern coast, it is about 1,000 km.

9. The territory of the Northern Ireland occupies one fifth of the island of Ireland.

10. The Isle of Man and the Channel Islands are direct dependencies of the British Crown with their own legislatures and legal systems;

Другий рівень складності

Task 3.

a) Look up a dictionary and transcribe the following place names. Make sure you pronounce them correctly:

Edinburg, Leicester, Gloucester, Tottenham, Birmingham, Bournemouth, Plymouth, Warwick, Berwick.

b) Check encyclopedia Britannica (<https://www.britannica.com>) and match the above-mentioned toponyms with the pieces of information given below (five place names are not to be used):

A.		This is the second largest city of the United Kingdom and a metropolitan borough in the West Midlands metropolitan county. It lies near the geographic centre of England, at the crossing points of the national railway and motorway systems.
	In the late 18 th century, it became the leading nucleus of the Industrial Revolution in Britain. The city's metal and gun-making trades expanded, fine jewelry served a world market. The engineers James Watt (inventor of the steam engine), Matthew Boulton, and William Murdock (pioneers in steam engine development), the chemist Joseph Priestley, and the printer John Baskerville all lived in the city at that time and greatly contributed to the technological progress of the country. This city is the chief centre of Britain's light and medium industry and is still sometimes described as "the city of 1,001 different trades." The key to its economic success was the diversity of its industrial base, though it has been principally concerned with the metal and engineering trades Famous residents have included Edward Burne-Jones, J.R.R. Tolkien, and Ozzy Osbourne. The central focus of the modern city is the Bullring shopping centre (2003), whose centrepiece, Selfridges department store, has won numerous design awards. The store's curved form, covered with 15,000 aluminium discs, serves as a dramatic counterpoint to its neighbour, the Neo-Gothic St. Martin's Church.	
B.	This is a port city in Devon, South West England. It is located on Devon's south coast, about and 193 miles (311 km) southwest of London. It is the most populous city in the county of Devon. The city's history extends back to the Bronze Age. The settlement has	
	played a significant role in English history, notably in 1588 when an English fleet based here defeated the Spanish Armada, and in 1620 as the departure point for the Pilgrim Fathers to the New World. During the English Civil War, the town was held by the Parliamentarians and was besieged between 1642 and 1646. In 1690 a dockyard was established on the River Tamar for the Royal Navy and Plymouth grew as a commercial shipping port throughout the Industrial Revolution.	
C.		
	This is a 2,000 year old city in the East Midlands region of England. Founded by the Romans this was the site of a prominent Roman settlement (<i>Ratae</i> <i>Corieltauvorum</i>) that marked the point where the Roman road crossed the River Soar. Taking part of its names after the Latin word meaning "camp" it became an important town during the Middle Ages. The biggest historical draw of the city is the burial place of Richard III. During the 20 th century, the experienced large-scale immigration, and it became one of Britain's most ethnically diverse cities.	

D.		
	The name of the city comes from a Gaelic name meaning “Eidyn’s hill fort.” In 1329 Robert the Bruce granted the place a town charter; it became the capital of the Scottish kingdom in 1437. The city has long been a centre of education, particularly in the fields of medicine, literature, philosophy, sciences and engineering. Through the years it has produced many great thinkers and writers. During the 18th century Scotland experienced a cultural and intellectual renaissance, and its capital city was home to such luminaries as David Hume, Adam Smith, Robert Burns, and Walter Scott. It was the birthplace of <i>Encyclopædia Britannica</i> (1768). At present it is the seat of the Scottish Government, the Scottish Parliament, the highest courts in Scotland, and the Palace of Holyroodhouse, the official residence of the British monarch in Scotland.	
E.		
	This is a market town adjacent to the River Avon. It is 9 miles (14 km) south of Coventry, and 19 miles (31 km) south-east of Birmingham. Due to its proximity to north–south and east–west motorway routes, many companies have a head office in the town. The best known ones include Lingerie company Bravissimo, IBM, Wolseley and Volvo Group UK. The city has ancient origins and an array of historic buildings, notably from the Medieval, Stuart and Georgian eras. It was a major fortified settlement from the early Middle Ages, the most notable relic of this period being its Castle, now a major tourist attraction. The city and its historic buildings have featured in a number of television series, including the BBC’s drama series <i>Dangerfield</i>, the period dramas <i>Pride and Prejudice</i> and <i>Tom Jones</i>. Parts of the town substituted for Elizabethan and Jacobean era London in the third-series episode two (“The Shakespeare Code”) of <i>Doctor Who</i>. Filming took place in June 2019 for <i>A Christmas Carol</i>, which was screened on United Kingdom television at Christmas 2019.	

Task 4. You have a chance of residing and working in Great Britain for a year. You have been offered a job of an au-pair companion in one of the localities mentioned above (Birmingham, Edinburgh, Leicester, Gloucester, Tottenham, Bournemouth, Plymouth, Warwick, Berwick). Which one would you choose? Support your decision taking into consideration the geographical position of each place in terms of the climatic conditions, settlement patterns, economic profile and job market, standards of living, access to education and

entertainment, proximity to various cultural and historical landmarks.

Третій рівень складності

Task 5. Study the list of the most common English idioms involving geographical features. Match the following idioms with their explanations.

IDIOMS	MEANING
• Between the Devil and the Deep Blue Sea	<i>on or to the other side of the Atlantic Ocean</i>
• Set the Thames on Fire	<i>to be in a difficult situation with no good options</i>
• Across the Pond	<i>in a difficult position</i>
• The Coast Is Clear	<i>do something amazing. Usually used in the negative</i>
• Water Under the Bridge	<i>to stop or control the growth of something, usually something unpleasant.</i>
• Swim Against the Tide	<i>to oppose the prevailing opinion or trend</i>
• Between a Rock and a Hard Place	<i>the situation is safe or no longer dangerous</i>
• Stem the Tide	<i>past events or issues that are no longer important or relevant</i>
• King of the Hill	<i>a small, noticeable part of the problem or issue that is not immediately obvious.</i>
• Living Under a Rock	<i>to act as events or situation dictate, without trying to change or control them</i>
• Too Busy Fighting Alligators to Drain the Swamp	<i>so, occupied with multiple challenges that one can't keep the big picture in mind</i>
• Tip of the Iceberg	<i>the most successful or dominant person in a particular group or activity</i>
• Go with the Flow	<i>to be unaware of current events or popular culture</i>
• Slippery Slope	<i>to exaggerate or overreact to a minor problem, making it seem much more serious than it really is</i>
• Make a Mountain out of a Molehill	<i>a room or space, typically at home, where a man can relax and pursue his interests</i>
• Man Cave	<i>a situation that is likely to lead to further difficulties or problems</i>
• Over the Hill	<i>experiment with something cautiously</i>
• Up a Creek	<i>past one's prime</i>
• Test the Waters	<i>in a difficult or problematic situation; without a solution or way out</i>

Task 6. Read the article “Лінгвальні параметри ключового концепту британської лінгвокультури INSULARITY/ОСТРОВИСТЬ” (Бурдейна 2017). Identify among the idioms listed above those, which represent the concept INSULARITY on a lexical level. Explain how they are related to the following features of the ‘insular mentality/identity’ of the British:

- cultural isolation predetermined by the sea and uniqueness of the British as a nation
- exceptional character and stoicism of the nation
- passionate dedication to their own country
- police of isolationism
- prejudices in attitude to other nations and ethnic groups, continental Europe in particular
- high level of involvement in sea related sectors
- significant amount of fish products and sea food in the eating ration.

Task 7. Use the idioms from the list above to fill in the gaps in the following sentences.

1. Tony will never but he comes to work on time every day and gets a lot done.

2. Let's in the European market with sales in three cities. If it goes well, we'll roll out the product everywhere.

3. Lately we've been having so many problems in sales that I haven't been able to work on the new plan—"I'm

4. To try to of intolerance, the president named a racially and religiously diverse cabinet.

5. you'll find that the English language changes quite a bit different!

6. She was, having to choose between two equally difficult options.

7. After they reconciles, they considered their past arguments as

8. After getting lost in the wilderness, they found themselves without a map.

9. The financial discrepancies revealed in the audit were just the

10. Once the security team confirmed the area was secure, they radioed, “ “.

11. In a conservative town, opening a progressive art gallery is like

12. Skipping one workout may seem harmless, but it can be the start of a of inactivity.

13. Some people think that once you are, you're too old to try new things.

14. His garage had been converted into a, complete with a big-screen TV and a bar.

15. She, turning a minor issue into a major crisis.

16. The new law has put cellular phone companies

Task 8. Complete a project under the title “Discover Britain”. Choose a subject from the list given below, search for the relevant information in the verified reference sources, prepare and deliver a 10-minute-long multimedia presentation for your groupmates.

Suggested project ideas

1. 10 most widely known eponyms on the map of the UK (London, British Overseas Territories).
2. 20 most widely used abbreviations in Britain.
3. How long is one inch? The traditional British system of measurements.
4. 10 most influential businesses and trade marks in the UK, their impact on the world economy.
5. Diversity of England: Cornwall (location, specific features, attractions, economy)
6. Diversity of England: Midlands (Shakespearean country)
7. Diversity of England: the Black Country (location, specific features, economy)
8. Scotland: highlands, islands, legends and historical figures.
9. The pearls of nature (Lake District, Snowdonia, Jurassic coast, the Giant's Causeway).
10. Roman footprints: vocabulary, artifacts, place-names.
11. Scandinavian invasion: cultural and linguistic legacy.
12. Historical legacy: Old York
13. The masterpieces of architecture: old and new.
14. London today: population, attractions, events.
15. Royal Britain (Windsor, Balmorals, garden parties, etc.)
16. Emblematic British (e.g. Queen Elizabeth I, admiral Horatio Nelson, James Watt, Queen Victoria, James Cook, Isaak Newton, Queen Elizabeth II, Winston Churchill etc.)
17. Universities and science in the UK (most famous institutions, degrees, admission, tuition fee, scholarships).
18. Irish heritage in the world culture (literature, cinema, music).

Висновки і перспективи подальших розвідок

Запропонований навчальний курс “Національно-культурні реалії в мовній картині світу та дискурсі британців” є актуальним та невід’ємним освітнім компонентом формування англійськомовної комунікативної та фахової компетентностей майбутніх перекладачів, викладачів й учителів англійської мови, журналістів та фахівців з міжнародних відносин, а також є конкретним внеском у втілення студентоцентричного підходу в організації освітнього процесу у вищій школі. Програма названої навчальної дисципліни передбачає збалансоване поєднання лінгвофілологічної та країнознавчої змістових компонент та

їх розгляд крізь призму сучасних лінгвістичних теорій.

Перспективи подальших розвідок і розробок вбачаємо в урізноманітненні й удосконаленні застосування сучасних інтерактивних методик, ігрової та проєктної технологій навчання задля забезпечення підвищення ефективності формування соціокультурної англійськомовної компетентності й підвищення рівня сформованості стратегічних навчальних компетентностей студентів, у створенні студентам умов для розвитку індивідуального креативного потенціалу як суб’єктам освітньої діяльності.

СПИСОК ПОСИЛАНЬ

- Бігіч, О. Б., Бориско, Н. Ф., & Борецька, Г. Е. (2013). *Методика навчання іноземних мов і культур: теорія і практика: підручник для студ. класичних, педагогічних і лінгвістичних університетів*. Ленів.
- Божко, Н. В. (2019). Теоретичні засади розвитку лінгвосоціокультурної компетентності майбутніх учителів іноземної мови. *Науковий часопис НПУ імені М.П. Драгоманова*. Серія 5. Педагогічні науки: реалії та перспективи. Зб. наук. праць. Вид-во НПУ ім. М. П. Драгоманова. Вип. 71, 16–21.
- Буднікова, Г. В. (2024). Аналіз англійськомовної соціокультурної компетентності в говорінні майбутніх філологів у вітчизняній та зарубіжній науковій літературі, її характеристика та складники. *Іноземні мови*, 2, 33–38.
- Бурдейна, О. Р. (2017). Лінгвальні параметри ключового концепту британської лінгвокультури INSULARITY/ ОСТРІВНИСТЬ. http://ddpu-filolvisnyk.com.ua/uploads/arkhiv-nomerov/2017/NV_2017_8-1/7.pdf
- Вашук, Ф. Г. (2011). *Інтеграція в європейський освітній простір: здобутки, проблеми, перспективи*. ЗакДУ.
- Державний вищий навчальний заклад “Ужгородський національний університет”. Освітня програма *Англійська мова і література. Зарубіжна література*. Взято 10 жовтня 2024 з <https://www.uzh-nu.edu.ua/uk/infocentre/get/37845>
- Зорівчак, Р. П. (1994). Реалія в художньому мовленні; перекладознавчий аспект. *Іноземна філологія*.
- Кам’янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка. Дисципліна *Лінгвокраїнознавство Великої Британії та США*. Взято 08 листопада 2024 з <https://ang.kpnu.edu.ua/linhvokrain2so/>
- Київський національний університет імені Тараса Шевченка. Навчально-науковий інститут філології. Освітня програма *Англійська філологія та переклад, дві західноєвропейські мови*. Інфопакет. Взято 08 жовтня 2024 з <https://infopacket.knu.ua/CourseInfo?courseId=2439>
- Києво-Могилянська академія. Освітня програма *Англійська мова та українська мова*. Взято 12 жовтня 2024 з https://www.ukma.edu.ua/ects/images/ects/docs/op/op_english_and_ukrainian_language.pdf
- Львівський національний університет імені Івана Франка. 035 *Германські мови та літератури (переклад включно) перша – англійська: англійська та друга іноземні мови і літератури*. Взято 14 листопада 2024 з <https://lingua.lnu.edu.ua/academics/bachelor/anhlijska-filolohiya>
- Ніколаєва, С. Ю. (2010). Цілі навчання іноземних мов в аспекті компетентнісного підходу. *Іноземні мови*, 2, 11–17.
- Освітній хаб міста Києва. *Навички XXI століття*. Взято 18 листопада 2024 з <https://eduhub.in.ua/news/navichki-xxi-stolittya>
- Положин, М. М. (1991). *Теорія і практика перекладу з англійської мови на українську*. РОВО “Укрвзполіграф”.
- Харківський національний університет ім. В. Н. Каразіна. Освітня програма *Англійська мова та література і переклад та друга*

- іноземна мова. Взято 16 листопада 2024 з <https://start.karazin.ua/programm/16>
- Чернікова, Л. Ф., & Зубкова, Л. В. (2011). Мовні реалії та проблеми їх перекладу. *Вопросы духовной культуры. Филологические науки*. <http://dspace.nbuv.gov.ua/bitstream/handle/123456789/65152/49-Chernikova.pdf?sequence=3>
- Черниш, В. В. (2023). Зміст навчання майбутніх учителів англійської мови професійно орієнтованого усномовленнєвого спілкування в аспекті міжкультурної комунікації. *Іноземні мови, 1*, 19–28.
- Byram, M. (2020). Teaching and assessing intercultural communicative competence. *Multilingual Matters*.
- Council of Europe. (2018). *Common European Framework of Reference for Languages: Learning, teaching, assessment*. Companion Volume with New Descriptors. Council of Europe (Modern Languages Division). <https://www.coe.int/en/web/education/-/the-cefr-companion-volume-with-new-descriptors-is-now-available-online>
- Florin, Sider (1993). Realia in translation. In: Zlateva, Palma (ed.) *Translation as Social Action. Russian and Bulgarian Perspectives*. Routledge, pp. 122–128. <https://www.uzhnu.edu.ua/uk/infocentre/get/37845>
- Yumkuruz, A., & Irkshina, J. (2022) Rendering linguistic and cultural realia in Ukrainian translation of English allusions. *Наукowyi visnyk PNPU im. K.D. Ushynskoho*, 34. <https://www.lingstud.od.ua/archive/2022/34/11.pdf>
- REFERENCES**
- Bihich, O. B., Borysko, N. F., & Boretska, H. E. (2013). *Metodyka navchannia inozemnykh mov i kultur: teoriia i praktyka: pidruchnyk dlia stud. klasychnykh, pedahohichnykh i linhvistychnykh universytetiv*. Lenvit.
- Bozhko, N. V. (2019). Teoretychni zasady rozvytku linhvosiotsiokulturnoi kompetentnosti maibutnykh uchyteliv inozemnoi movy. *Naukovyi chasopys NPU imeni M.P. Drahomanova*. Seriya 5. Pedahohichni nauky: realii ta perspektyvy. Zb. nauk. prats. Vyd-vo NPU im. M. P. Drahomanova. Vyp. 71, 16–21.
- Budnikova, H. V. (2024) Analiz anhliiskomovnoi sotsiokulturnoi kompetentnosti v hovorinni maibutnykh filolohiv u vitchyzniani ta zarubizhnii naukovi literaturi, yii kharakterystyka ta skladnyky. *Inozemni movy, 2*, 33–38.
- Burdeina, O. R. (2017). *Linhvalni parametry kliuchovoho kontseptu brytanskoi linhvokultury INSULARITY/ OSTRIVNIST*. http://ddpu-filolvisnyk.com.ua/uploads/arkhiv-nomerov/2017/NV_2017_8-1/7.pdf
- Vashchuk, F. H. (2011). *Intehratsiia v yevropeiskyi osvittii prostir: zdobutky, problemy, perspektyvy*. ZakDU.
- Derzhavnyi vyshchyi navchalnyi zaklad “Uzhhorodskyi natsionalnyi universytet”. *Osvitnia prohrama Anhliiska mova i literatura. Zarubizhna literatura*. Vziato 10 zhovtnia 2024 z <https://www.uzhnu.edu.ua/uk/infocentre/get/37845>
- Zorivchak, R. P. (1994). Realii v khudozhnomu movlenni; perekladovnykh aspekt. *Inozemna filolohiia*.
- Kamianets-Podilskyi natsionalnyi universytet imeni Ivana Ohiiienka. *Dystsiplina Linhvokrainoznavstvo Velykoi Brytanii ta SShA*. Vziato 08 lystopada 2024 z <https://ang.kpnu.edu.ua/linhvokrain2so/>
- Kyivskyi natsionalnyi universytet imeni Tarasa Shevchenka. Navchalno-naukovyi instytut filolohii. *Osvitnia prohrama Anhliiska filolohiia ta pereklad, dvi zakhidnoevropeiskii movy*. Infopaket. Vziato 08 zhovtnia 2024 z <https://infopacket.knu.ua/CourseInfo?courseId=2439>
- Kyievo-Mohylianska akademiia. *Osvitnia prohrama Anhliiska mova ta ukrainska mova*. Vziato 12 zhovtnia 2024 z https://www.ukma.edu.ua/ects/images/ects/docs/op/op_english_and_ukrainian_language.pdf
- Lvivskyi natsionalnyi universytet imeni Ivana Franka. 035 *Hermanski movy ta literatury (pereklad vkluchno) persha – anhliiska: anhliiska ta druha inozemni movy i literatury*. Vziato 14 lystopada 2024 z <https://lingua.lnu.edu.ua/academics/bachelor/anhliiska-filolohiia>
- Nikolaieva, S. Yu. (2010). Tsili navchannia inozemnykh mov v aspekti kompetentnisnoho pidkhodu. *Inozemni movy, 2*, 11–17.
- Osvitnii khab mista Kyieva. *Navychky KhKhI stolittia*. Vziato 18 lystopada 2024 z <https://eduhub.in.ua/news/navichki-xxi-stolittia>
- Poliuzhyn, M. M. (1991). *Teoriia i praktyka perekladu z anhliiskoi movy na ukrainsku*. ROVO “Ukrvuzpolihraf”.
- Kharkivskyi natsionalnyi universytet im. V.N. Karazina. *Osvitnia prohrama Anhliiska mova ta literatura i pereklad ta druha inozemna mova*. Vziato 16 lystopada 2024 z <https://start.karazin.ua/programm/16>
- Chernikova, L. F., & Zubkova, L. V. (2011). Movni realii ta problemy yikh perekladu. *Voprosy dukhovnoi kultury*. Fylolohicheskye nauky. <http://dspace.nbuv.gov.ua/bitstream/handle/123456789/65152/49-Chernikova.pdf?sequence=3>
- Chernysh, V. V. (2023). Zmist navchannia maibutnykh uchyteliv anhliiskoi movy profesiino oriientovanoho usnomovlennievoho spilkuvannia v aspekti mizhkulturnoi komunikatsii. *Inozemni movy, 1*, 19–28.
- Byram, M. (2020). Teaching and assessing intercultural communicative competence. *Multilingual Matters*.
- Council of Europe. (2018). *Common European Framework of Reference for Languages: Learning, teaching, assessment*. Companion Volume with New Descriptors. Council of Europe (Modern Languages Division). <https://www.coe.int/en/web/education/-/the-cefr-companion-volume-with-new-descriptors-is-now-available-online>
- Florin, Sider (1993). Realia in translation. In: Zlateva, Palma (ed.) *Translation as Social Action. Russian and Bulgarian Perspectives*. Routledge, pp. 122–128. <https://www.uzhnu.edu.ua/uk/infocentre/get/37845>
- Yumkuruz, A., & Irkshina, J. (2022) Rendering linguistic and cultural realia in Ukrainian translation of English allusions. *Naukovyi visnyk PNPU im. K. D. Ushynskoho*, 34. <https://www.lingstud.od.ua/archive/2022/34/11.pdf>

Отримано 12.11.2024 р.